

ISSN 0558 – 1125

УДК 631.526.3 : 634.75

В. В. ПАВЛЮК, кандидат с. - г. наук

Інститут садівництва (ІС НААН, Київ

С.В. ЧМИХ, наук. співробітник

Подільська дослідна станція садівництва (ДСС) ІС

Л.С. ПРИЙМАЧУК, кандидат с. - г. наук

Львівська ДСС ІС

В.В.ФІЛЬОВ, кандидат с. - г. наук

Сумська ДСС ІС

Н.В.ПАВЛЮК, наук. співробітник

Український інститут експертизи сортів рослин, Київ, Україна

ОЦІНКА СОРТИМЕНТУ СУНИЦІ САДОВОЇ (*FRAGARIA ANANASSA DUCH.*) В УКРАЇНІ СТАНОМ НА 2012 РІК

V.V.PAVLUK, PhD

Institute of Horticulture, UAAS, Kyiv

S.V. CHMYKH, Research Worker

Podillya Research Station of Horticulture

L.S. PRYIMACHUK, PhD

L'viv Research Station of Horticulture

V.V. FIFYOV, PhD

Sumy Research Station of Horticulture

N.V.PAVLUK, Research Worker

Ukrainian Institute of Expertizing of Plant Cultivars, Kyiv, Ukraine

ESTIMATION OF THE STRAWBERRY (*FRAGARIA ANANASSA DUCH.*) ASSORTMENT IN UKRAINE (2012)

Проаналізовано кількісний та якісний склад сортів суниці садової, допущених до поширення в Україні станом на 2012 р. Узагальнено та дано короткий опис українських і зарубіжних сортів, вивчених у 2006-2011 рр. за різних ґрунтово-кліматичних умов вирощування.

Проанализирован количественный и качественный состав сортов земляники садовой, допущенных к распространению в Украине на 2012 г. Обобщено и приведено краткое описание украинских и зарубежных сортов, изученных в 2006-2011гг. в разных почвенно-климатических условиях.

The authors have analysed quantitatively and qualitatively the strawberry cultivars admitted for spreading in Ukraine for the year 2012. The generalization has been made and the ukrainian and foreign cvs described briefly which were studied in various soil and climatic conditions during 2006-2011.

Актуальність та обґрунтування теми. В останні роки суниця садова стає найпоширенішою ягідною культурою як у приватному, так і виробничому секторах господарювання на Україні. Це обумовлюється комплексом цінних біологічно - господарських ознак : скороплідністю (на другий рік після садіння), високою врожайністю (від 12 до 30 т/га) смачних ягід як десертного, так і універсального використання (на варення, джеми, заморозку і як наповнювачі

до молокопродуктів). Як свідчать статистичні дані, навіть після 2005 р. питома вага насаджень цієї культури у господарствах населення все ще домінуюча, однак спостерігається певна тенденція до розширення площ великотоварного виробництва з використанням сучасних технологій ґрядкового вирощування у відкритому та закритому ґрунті. Згідно з Державною службою статистики (ДССУ), з 2006 по 2010 рр. площі під суницею лишалися практично незмінними (8,8 – 8,6 тис. га), але валовий збір зріс від 47,84 (2006 р.) до 57,19 тис. т (у 2010 р.). На присадибних ділянках найпопулярнішими є ранні сорти, що забезпечують найвищу економічну ефективність, завдяки реалізації перших і водночас найсмачніших ягід саме для споживання свіжими. Насичення ринку середньостиглими плодами здійснюється усіма виробниками. Потребу в пізніх ягодах універсального використання (та специфічного – на заморозку) від традиційно літніх та нейтральноденних сортів все частіше і в більших обсягах відчувають фермери та великі переробні підприємства. Все це обумовлює створення ринку конвеєру продукції суниці з ягід послідовно досягаючих сортів.

Методика, умови та об'єкти досліджень. В Інституті садівництва НААН (м. Київ) та мережі його дослідних станцій вивчення різних сортів та елітних форм суниці садової проводили за методикою колекційного та первинного сортовивчення [6, 7] та державного сортовипробування [2] в ягідниках, висаджених у 2005 - 2009 рр. Технології вирощування – в основному однорядна загущена посадка, відстань між рядками – 0,8-0,9, між рослинами в ряду – 0,2 м, тобто з розрахунку близько 55 тисяч висаджених кущів на 1 гектарі. Кількість облікових рослин на ділянці – 50, повторень – 3 - 4. Згідно з «Методикою проведення експертизи сортів на відмітність, однорідність і стабільність (ВОС)» [2], розподіляти сортозразки за строками досягання починали з тієї дати, коли кількість рослин зі стиглими ягодами становила вже 50 % [4, 8].

Результати досліджень. Як свідчать огляд та аналіз сортименту суниці садової, зареєстрованого станом на 2012 р. [1] (табл.1), за 2009-2011 роки відбулося різке входження на ринки України великих європейських компаній перш за все шляхом реєстрації своїх сортів як придатних для вирощування в нашій країні з реєстрацією майнових прав. Це означало, що велика зарубіжна компанія, котра має готові, але тільки їй відомі сорти і власні великі потужності по вирощуванню розсади, відносно легко легалізується на наших ринках. Так, із 42 зареєстрованих сортів 22 виведені українськими науковими установами (Інститутом садівництва НААН та його дослідними станціями), а 14 впроваджені європейськими заявниками і в більшості випадків – водночас і власниками сортів.

У період з 2006 по 2011 рр. до «Державного реєстру сортів рослин, придатних для поширення в Україні», надійшло **8 нових сортів від українських науково-дослідних установ**: Атлантида і Янтарна (2011р.), Радославка і Стефанія (2010), Геркулес (2009), Веселка (2007) та Презент і Розана київська (2006), з них 6 – селекції Інституту садівництва НААН.

1. Огляд сортименту суниці садової, зареєстрованого на 2012 р.* (Витяг з «Державного реєстру сортів рослин, придатних для поширення в Україні») [1]

Заява №	Назва сорту	Заявник (и)	Підтримувач або власник	Рік реєстрації
® 07084002	Антея	644 К.І.В. Консорціо Італіано Віваїсті (ІТ), Італія	Власник: 644 К.І.В. Консорціо Італіано Віваїсті (ІТ), Італія	2009
® 05084007	Ароза	644 К.І.В. Консорціо Італіано Віваїсті (ІТ), Італія	Підтримувач і власник: 644 К.І.В. Консорціо Італіано Віваїсті (ІТ), Італія	2008
10084001	Атлантида	344 Інститут садівництва НААН	-	2011
90084005	Багряна	344 Інститут садівництва НААН	Підтримувач: 344 Інститут садівництва НААН	1999
08084004	Балба	1290 Закрите акціонерне товариство "Кримська фруктова компанія"	-	2008
03084003	Берегиня	350 Національний університет біоресурсів і природокористування	Підтримувач: 350 Національний університет біоресурсів і природокористування	2005
® 06084001	Веселка	344 Інститут садівництва НААН	Власник: 344 Інститут садівництва НААН	2007
® 07084001	Галіаців	644 К.І.В. Консорціо Італіано Віваїсті (ІТ), Італія	Власник: 644 К.І.В. Консорціо Італіано Віваїсті (ІТ), Італія	2009
® 08084001	Геркулес	344 Інститут садівництва НААН	Власник: 344 Інститут садівництва НААН	2009
85084001	Дарунок вчителю	344 Інститут садівництва НААН	Підтримувач: 344 Інститут садівництва НААН	1993
78084001	Десна	344 Інститут садівництва НААН	Підтримувач: 344 Інститут садівництва НААН	1987
® 05084009	Ерос	672 Меосіс Лімітед, Англія	Підтримувач і власник: 672 Меосіс Лімітед, Англія	2007
08084008	Зіякр	1290 Закрите акціонерне товариство "Кримська фруктова компанія"	-	2008
80084005	Істочнік	344 Інститут садівництва НААН	Підтримувач: 344 Інститут садівництва НААН	1989
® 09084001	Кімберлі	1376 Віссерс Герардус Теодорус Марія, Нідерланди; 1378 Віссерс Леон Пітер Мартін, Нідерланди; 1380 Віссерс Йоханес Герардус Хендрікус, Нідерланди	Власник: 1376 Віссерс Герардус Теодорус Марія, Нідерланди; 1378 Віссерс Леон Пітер Мартін, Нідерланди; 1380 Віссерс Йоханес Герардус Хендрікус, Нідерланди	2011
® 05084006	Клері	644 К.І.В. Консорціо Італіано Віваїсті (ІТ), Італія	Підтримувач і власник: 644 К.І.В. Консорціо Італіано Віваїсті (ІТ), Італія	2008
® 05084010	Корона	601 Планта Рісерч Інтернешнл Б.В.	Підтримувач і власник: 601 Планта Рісерч Інтернешнл Б.В.	2007
77084002	Кримська рання	359 Кримська ДСС Інституту садівництва НААН	Підтримувач: 359 Кримська ДСС Інституту садівництва НААН	1985
81084001	Кримська ремонтантна	359 Кримська ДСС Інституту садівництва НААН	Підтримувач: 359 Кримська ДСС Інституту садівництва НААН	1985
80084008	Кримчанка 87	359 Кримська ДСС Інституту садівництва НААН	Підтримувач: 359 Кримська ДСС Інституту садівництва НААН	1987
08084005	Ксанор	1290 Закрите акціонерне товариство "Кримська фруктова компанія"	-	2008
08084006	Марма	1290 Закрите акціонерне товариство "Кримська фруктова компанія"	-	2008

97084002	Ольвія	344 Інститут садівництва НААН	Підтримувач: 344 Інститут садівництва НААН	2001
® 05084003	Полка	601 Планта Рісерч Інтернешнл Б.В.	Підтримувач і власник: 601 Планта Рісерч Інтернешнл Б.В.	2007
® 05084004	Презент	344 Інститут садівництва НААН	Підтримувач і власник: 344 Інститут садівництва НААН	2006
86084001	Присвята	344 Інститут садівництва НААН	Підтримувач: 344 Інститут садівництва НААН	1992
® 09084003	Радославка	372 Львівська ДСС Інституту садівництва НААН	Власник: 372 Львівська ДСС Інституту садівництва НААН	2010
08084003	Рікла	1290 Закрите акціонерне товариство "Кримська фруктова компанія"	-	2008
® 03084004	Розана кийвська	344 Інститут садівництва НААН	Підтримувач і власник: 344 Інститут садівництва НААН	2006
78084003	Русанівка	344 Інститут садівництва НААН	Підтримувач: 344 Інститут садівництва НААН	1986
® 07084004	Саброса	1239 ПЛАНАСА А.О "Плантас де Наварра", Іспанія	Власник: 1239 ПЛАНАСА А.О "Плантас де Наварра", Іспанія	2009
08084007	Сантел	1290 Закрите акціонерне товариство "Кримська фруктова компанія"	-	2008
® 07084003	Світ Чарлі	1206 Екланд Маркетинг Ко. Каліфорнія, Інк., США	Власник: 1206 Екланд Маркетинг Ко. Каліфорнія, Інк., США	2009
® 05084008	Симфонія	670 Майлнфілд Рісеч Сервісез Лтд, Шотландія	Підтримувач і власник: 670 Майлнфілд Рісеч Сервісез Лтд, Шотландія	2007
® 09084002	Стефанія	372 Львівська ДСС Інституту садівництва НААН	Власник: 372 Львівська ДСС Інституту садівництва НААН	2010
03084002	Факел	350 Національний університет біоресурсів і природокористування	Підтримувач: 350 Національний університет біоресурсів і природокористування	2005
85084002	Фестивальна ромашка	344 Інститут садівництва НААН	Підтримувач: 344 Інститут садівництва НААН	1992
® 08084002	Флорида Фестиваль	1282 Флорида Фаундейшн Сід Прод'юсерз, Інк., США	Власник: 1282 Флорида Фаундейшн Сід Прод'юсерз, Інк., США	2009
05084001	Хонейо	557 Сільськогосподарське товариство з обмеженою відповідальністю "Поділля-Плант"	Підтримувач: 557 Сільськогосподарське ТОВ "Поділля-Плант"	2006
® 05084005	Чіврі 30	644 К.І.В. Консорціо Італіано Віваїсті (ІТ), Італія	Підтримувач і власник: 644 К.І.В. Консорціо Італіано Віваїсті (ІТ), Італія	2008
® 08084009	Юніол	359 Кримська ДСС Інституту садівництва НААН	Власник: 359 Кримська ДСС Інституту садівництва НААН	2009
10084002	Янтарна	344 Інститут садівництва НААН	-	2011

* Примітка: НААН – Національна академія аграрних наук; ДСС – дослідна станція садівництва.

За той час більш масовою стала експансія **14 сортів із Західної Європи та США:**

- **1 із Шотландії** - Симфонія /2007/;
- **5 з Італії** - Ароза, Клері, Чіврі-30 /2008/, Антея /і Галіаців /2009/;
- **1 з Англії** – Ерос /2007/;
- **3 з Нідерландів** - Полка, Корона /2007/, а також Кімберлі / 2011/;
- **1 з Іспанії** - Саброса /2009/;
- **3 із США** - Хонейо /2006/, Світ Чарлі та Флорида Фестиваль /2009/.

Про українські, відомі та нові сорти, в наукових та науково-популярних виданнях опубліковано результати багаторічного вивчення в різних областях України. У протипагу цьому багато зарубіжних зареєстрованих сортів (окрім Полки, Корони та Хонейо) українським дослідницьким установам не надавались і належного багаторічного вивчення в умовах України до моменту реєстрації не пройшли. У зв'язку з цим про сорти **Антея, Ароза, Балба, Бергіння, Галіаців, Зіякр, Кімберлі, Клері, Ксанор, Марма, Рікла, Саброса, Сантел, Світ Чарлі, Стефанія, Флорида Фестиваль, Чіврі та Юніол** багаторічні достовірні дані відсутні.

Нижче ми наводимо найновіші узагальнені результати досліджень в різних ґрунтово-кліматичних умовах сортів суниці, допущених по стану на 2012 р. до поширення в Україні.

Атлантида. Новий, пізній (достигання за 4-5 днів раніше Пандори), за врожайністю (16,2 т/га) рівний сортам Полка і Зенга Зенгана (табл. 4), але більш великоплідний і високотоварний, зі щільними ягодами високих смакових і особливо технологічних якостей.

Багряна. Сорт ранньо-середнього строку достигання (на 1-2 дні після Ольвії та на декілька днів раніш Хонейо). Сильнорослий та багатоквітконосний, потребує більш рідкої посадки. За умов Львівщини (табл. 2), Київщини (табл. 3) та Поділля (табл. 5) істотно урожайніший за Хонейо, великоплідний з темно-червоними та щільними ягодами доброго кислувато-солодкого смаку.

Веселка. Сорт ранньо-середнього строку дозрівання (на 1-2 дні пізніше Ольвії та на декілька днів раніше Хонейо). Подібно до Багряної сильнорослий, багатоквітконосний та потребує більш рідкої посадки. В умовах Сумщини (табл. 7) та Київщини (табл. 3) значно урожайніший за Хонейо. Великоплідний, зі щільними дуже смачними солодкими та високоароматними плодами.

Геркулес. Сорт середнього та середньо-пізнього строку достигання (на 1-2 дні пізніше Ельсанти та на декілька днів раніше, ніж Полка). Сильнорослий з багатьма сильними стоячими квітконосами, потребує більш рідкої посадки, ніж Полка. В умовах Київщини за врожайністю (17,2 т/га) рівний сортам Полка та Зенга Зенгана (табл. 4), але більш великоплідний та високотоварний зі світло-червоними щільними та високоцукристими ягодами універсального використання. Високопосухостійкий.

Дарунок вчителю. Сорт раннього строку дозрівання (майже одночасно з Ольвією та на 4-5 днів раніше за Хонейо). Середньорослий, але посухостійкість середня, тому відмінні результати дає при зрошенні. Ягоди високотоварні, вирівняні, щільні, доброго смаку.

Десна. Єдиний надранній сорт (на 1-2 дні раніш Ольвії та Розани київської) та високоприбутковий, але через дуже раннє квітування часто пошкоджується весняними заморозками, що й обумовлює нижчу багаторічну продуктивність як на Київщині, так і Поділлі (табл.3 і 5). Ягоди видовжені, відмінного смаку.

2. Урожайність і показники якості ягід суниці першого та другого років плодоношення в колекційних насадженнях **Львівської ДСС** (2008-2009 рр., схема садіння 0,8 x 0,25 м, без зрошування) *

Сорти	Урожайність, т/га			Маса ягоди, г			Дегустаційна оцінка за п'ятибальною шкалою		
	2008	2009	середнє	2008	2009	середнє	2008	2009	середнє
Ранні та ранньо-середні сорти									
Ольвія (к) /ІС/	15,0	10,8	12,9	12,5	12,8	12,7	4,5	4,5	4,5
Багряна /ІС/	7,5	16,9	12,2	11,2	13,8	12,5	4,0	4,0	4,0
Кент	12,5	10,2	11,4	18,0	14,6	16,3	3,8	4,0	3,9
Хонейо	9,2	10,0	9,6	12,0	9,0	10,5	4,2	4,0	4,0
Середньостиглі сорти									
Ред Гонтлет	14,4	12,7	13,6	12,8	14,0	13,4	3,8	3,8	3,8
Фестивальна ромашка (к) /ІС/	11,7	14,9	13,3	10,8	10,6	10,7	4,0	4,0	4,0
Дукат	11,3	11,0	11,1	10,9	14,6	12,8	4,0	4,0	4,0
Корона	8,8	11,7	10,3	8,0	13,7	10,9	4,5	4,5	4,5
Egos 199	8,0	8,9	8,5	12,6	11,3	11,9	4,2	4,2	4,2
Середньо-пізні та пізні сорти									
Пегас	12,5	16,3	14,4	16,0	13,4	14,7	4,2	4,2	4,2
Присвята /ІС/	13,7	13,2	13,5	16,2	15,7	15,9	4,0	4,0	4,0
Зенга Зенгана (к)	13,1	11,6	12,4	12,0	14,0	13,0	3,5	3,5	3,5
Miros	11,3	11,8	11,5	12,0	11,2	11,6	3,8	3,8	3,8
Полка	9,2	12,7	10,9	8,0	9,0	8,5	4,5	4,5	4,5
Симфонія	9,2	11,7	10,4	10,7	11,0	10,9	3,9	3,8	3,8
Русич	9,2	11,5	10,4	12,5	11,0	11,8	3,5	3,5	3,5

*Примітка: / ІС / – сорти Інституту садівництва (м. Київ), к – контроль.

Ерос. За продуктивністю поступається перед багатьма українськими сортами середнього строку досягання, але виділяється великими ягодами доброго смаку (табл. 6).

Істочнік. Один з найперших українських надзвичайно врожайних та щільном'ясих сортів, в чому не поступається перед Ельсантою та Мармеладою. За умов Поділля (табл. 6) та Київщини входить у п'ятірку найурожайніших сортів. Але через сильне ураження ягід сірою гниллю (як і в Зенги Зенгани) рекомендується для вирощування перш за все на супіщаних ґрунтах.

Корона. Поширений середньостиглий сорт, який в умовах Львівщини (табл. 2), Київщини (табл. 3) та Поділля (табл. 6) за врожайністю поступається перед вітчизняною Фестивальною ромашкою та європейською Ельсантою. Але при зрошуванні, як і у богарних умовах у перший рік плодоношення виділяється високотоварними, щільними і дуже смачними ягодами.

3. Урожайність **ранніх і середньостиглих** сортів та елітних форм суниці в **Інституті садівництва НААН (м. Київ)** у першій та другий роки плодоношення (садіння 2005, 2006 і 2007 рр. зеленою розсадою в першій декаді серпня)

Сорт, елітна форма (ЕФ)	Кількість зборів ягід у роки, контрастні за зволоженням		Урожайність по роках, т/га					середнє
			ягідник 2005 р.	ягідник 2006 р. садіння		ягідник 2007 р. садіння		
	2007	2008	2006	2007	2008	2008	2009	
Сорти надранні та ранні								
Ольвія /ст./ /ІС/	3	4	23,02	13,21	19,58	10,80	13,85	15,89
Розана київська /ІС/	4	4	22,10	11,59	16,90	8,50	8,34	13,49
ЕФ 90-13-111 /ІС/	2	3	21,50	17,88	7,24	15,22	3,80	13,13
Русанівка /ІС/	2	4	18,74	7,86	6,11	9,33	-	10,51
Десна /ІС/	2	3	-	5,29	5,93	5,98	-	5,73
Ранньо-середні								
Багряна /ІС/	2	3	-	10,6	22,81	26,04	18,6	19,51
Веселка /ІС/	3	4	27,85	11,12	13,73	10,68	11,8	15,04
Хонейо	2	3	-	13,5	17,60	15,35	8,70	13,79
Середньостиглі								
Фестив. ромашка /ст./ /ІС/	2	4	24,02	15,96	20,10	16,92	17,25	18,85
Ельсанта	2	3	15,90	18,30	11,67	12,72	19,20	15,56
98-3-129 /ІС/	3	4	19,87	11,1	16,83	11,20	18,15	15,43
Корона	2	3	-	10,8	14,81	16,04	18,01	14,92
Мармелада	-	3	-	-	-	16,28	11,26	13,77

Примітка : ст. - стандарт, / ІС / –сорт Інституту садівництва (м. Київ).

Кримська рання, Кримська ремонтантна, Кримчанка 87. Сорти виведені та рекомендовані для умов Криму. Багаторічні дані про вирощування в інших регіонах України відсутні.

Ольвія. Ранній сорт (дозріває на 4-5 днів раніше за Хонейо). Сорт багато -квітконосний, тому при вирощуванні слід уникати загущення рослин, щоб не допустити подрібнення ягід. За десятирічну історію після реєстраційного виробничого та наукового випробування серед дійсно ранньостиглих сортів підтвердив у різних зонах стабільно високу врожайність (табл. 2, 3, 5) та високу економічну ефективність виробництва. Ягоди великі та смачні, десертного напрямку використання.

Полка. Середньо-пізній сорт з надійно високою врожайністю (на рівні українських Присвяти, Геркулеса та Істочніка) (табл. 4, 6). Однак для уникнення різкого здрібнення плодів на 2- і 3-й роки плодоношення потребує стабільного вологозабезпечення. Ягоди дуже смачні, універсального напрямку споживання.

Презент. Середньо-пізній сорт зі щорічною врожайністю на рівні Полки та Зенги Зенгани (табл. 4, 6). Подібно до сорту Присвята чудово поєднує продуктивність рослин, високу товарність, відмінний кислувато-солодкий смак ягід універсального призначення.

Розана київська. Ранній сорт (досягає одночасно з Ольвією). Слаборослий, тому при вирощуванні можливі густіші посадки рослин. Однак для уникнення здрібнення ягід на другий-третій роки плодоношення потребує стабільного вологозабезпечення. За п'ятирічну історію після реєстраційного виробничого і наукового випробування серед ранньостиглих сортів підтвердив у різних зонах стабільно високу врожайність (табл. 3, 5) та одну з найвищих економічну ефективність виробництва. Ягоди великі та смачні, десертного напрямку використання.

Русанівка. Ранній сорт, один з найпосушостійкіших і зимостійких, але за врожайністю і транспортабельністю поступається перед Ольвією та Розаною київською. Ягоди великі та смачні, десертного напрямку використання.

Фестивальна ромашка. У групі середньостиглих сортів за різних умов вирощування неодноразово підтвердив дуже високу (на рівні або вище Ельсанти і Корони) врожайність (табл. 2, 3, 5), однак плоди його дрібніші, а їх смак дещо простіший. Подібно до Русанівки, є одним з найзимостійкіших та посушостійких сортів.

Хонейо. Ранньо-середній сорт, у різних ґрунтово-кліматичних умовах дозріває пізніше (на 3-5 днів) у порівнянні з ранньостиглими Ольвією та Розаною київською. Назва «медовий» (у перекладі з англійської) за умов України (особливо в північних та центральних областях) не підтвердилась – ягоди кисліші і смак їх простіший ніж в обох згаданих сортів. За продуктивністю поступається перед сортами своєї групи стиглості – Багряною та Веселкою (табл.2, 3, 5). Посухо – та зимостійкість середня, транспортабельність висока. Ягоди мають щільну м'якоть і добру транспортабельність.

7. Урожайність і товарні якості ягід у трирічних насадженнях суниць на **Сумській ДСС** у посушливому 2001р. *

Сорт	Вага з куща, г	Маса ягід, г		Смак, за п'ятибальною шкалою	Щільність	Колір	Урожайність, т/га
		великих	середніх				
Ранні та ранньо-середні							
Веселка /ІС/	300,0	41,2	16,7	4,3	висока	червоний	16,4
Розана київська/ІС/	270,0	35,2	14,9	4,3	середня	червоний	16,2
Ольвія /ІС/	260,0	31,5	14,2	4,4	середня	червоний	16,0

Хонейо (к)	260,0	28,4	14,0	4,0	висока	червоний	15,7
Середньостиглі							
Ельсанта (к)	320,0	36,0	17,8	4,5	висока	червоний	17,3
Мармолада	180,0	24,2	11,0	4,4	висока	червоний	16,0
Середньо-пізні							
Престиж /ІС/	230,0	26,3	13,2	4,3	висока	червоний	14,3
Полка (к)	220,0	22,4	11,0	4,2	висока	червоний	13,2

* / ІС / – сорти Інституту садівництва НААН (м. Київ)

Янтарна. Достигає на декілька днів пізніше ніж Полка та Презент, але раніш за Флоренс і Пандору. Високоврожайний (табл. 4). Плоди високотоварні, яскраво-червоні, видовжені, дуже щільні (на рівні Мармолади) та смачні універсального використання. Дають світло забарвлені продукти переробки.

Висновки. 1. На підставі вивчення та випробування за різних ґрунтово-кліматичних умов України кращими за комплексом ключових господарських ознак серед зареєстрованих сортів суниці садової визнано:

- ранньостиглі - Ольвія та Розана київська;
- ранньо-середні - Веселка, Багряна та Хонейо;
- середньостиглі - Ельсанта, Геркулес;
- середньо-пізні - Присвята, Презент, Полка;
- пізні - Флоренс, Атлантида; та дуже пізній - Пандора.

2. Італійські та англійські сорти, введені в «Держреєстр...» за останні 5 років, недостатньо вивчені у різних кліматичних зонах республіки, особливо на зимо- та посухостійкість та ураження основними хворобами.

3. Не підтверджено високу ефективність вирощування нейтрально денних сортів через їх незадовільну зимостійкість (особливо у північних та східних областях).

Список використаної літератури

1. Державний реєстр сортів рослин, придатних для поширення в Україні у 2011 році. – К.: ТОВ «Алефа», 2011. – 258 с.
2. Методика проведення експертизи сортів плодово-ягідних, горіхоплідних культур та винограду. – Ч. 2. – К., 2005. – №2. – 232 с.
3. Литовченко О.М., Павлюк В.В., Омельченко І.К. Кращі сорти плодових, ягідних і горіхоплідних культур української селекції. – Київ: Преса України, 2011. -143 с.
4. Павлюк В.В., Чмих С.М., Павлюк Н.В. Агробіологічні та методологічні основи класифікації сортів суниці садової (*Fragaria ananassa* Duch.) за строками досягання // Садівництво. – К.: Фірма «Серж», 2010. – Вип. 63. – С. 74-79.
5. Приймачук Л.С. Результати вивчення основних господарсько цінних ознак суниці в умовах західного Лісостепу України // Садівництво. - 1998. – Вип. 48. – С. 62-63.
6. Программа и методика сортоизучения плодовых, ягодных и орехоплодных культур / Под ред. Лобанова Г.А. – Мичуринск, 1973. – 496 с.
7. Программа и методика сортоизучения плодовых, ягодных и орехоплодных культур / Под общ. ред. Седова Е.И. – Орел: ВНИИСПК, 1999. – 608 с.
8. Чмух А.І. Сортовивчення суниці на Поділлі // Садівництво. - 1998. – Вип. 46. – С. 61.

4. Урожайність **середньо-пізніх і пізніх сортів** та елітних форм суниці в Інституті садівництва НААН (м. Київ) у перший та другий роки плодоношення (садіння 2005, 2006 і 2007 рр. зеленою розсадою в першій декаді серпня)

Сорт, елітна форма (ЕФ)	Кількість зборів ягід у роки, контрастні за зволоженням		Урожайність по роках, тон / га					середнє
			ягідник 2005 р. садіння	ягідник 2006 р. садіння		ягідник 2007 р. садіння		
	2007	2008	2006	2007	2008	2008	2009	
Середньо-пізні								
99-9-13 /ІС/	3	3	17,10	15,88	23,35	13,78	-	17,53
Присвята /ІС/	4	4	16,67	11,48	26,25	15,33	-	17,43
Геркулес (98-3-150) /ІС/	3	3	18,90	14,34	21,41	13,39	18,05	17,22
Полка	3	3	17,80	14,79	21,96	17,09	13,47	17,02
Зенга Зенгана /ст./	3	3	17,78	12,82	24,60	17,66	11,77	16,93
99-44-33 /ІС/	3	3	21,15	13,91	23,10	12,10	13,74	16,80
Презент /ІС/	2	3	16,67	15,27	19,60	14,28	18,65	16,89
Янтарна (99-9-20) /ІС/	4	4	20,37	14,26	20,17	12,88	13,78	16,29
99-10-42 /ІС/	4	4	12,78	13,60	25,12	13,00	-	16,12
Холідей	3	3	-	15,20	22,36	11,31	8,60	14,37
Престиж /ІС/	3	3	16,35	10,1	16,35	14,55	-	14,34
Пізні								
99-9-24 /ІС/	3	3	20,76	14,20	23,42	16,91	13,62	17,78
Атлантида (99-35-45) /ІС/	3	3	14,10	13,81	25,11	14,10	13,70	16,16
02-17-45 /ІС/	4	4	-	9,65	24,85	14,72	16,77	16,50

5. Урожайність і якість ягід **ранніх та ранньо-середніх сортів** суниці на **Подільській ДСС** у перший та другий роки плодоношення * (посадка 06.05.2008 р., періодичне зрошування)

Сорт	Урожайність, т/га			Середня маса ягоди, г			Дегустаційна оцінка смаку ягід за п'ятибальною шкалою		
	2009 р.	2010 р.	середнє	2009 р.	2010 р.	середнє	2009 р.	2010 р.	середнє
Багряна /ІС/	29,9	12,2	21,05	10,8	12,3	11,5	4,2	4,1	4,2
Хонейо	23,9	14,3	19,10	11,2	11,8	11,5	4,1	4,1	4,1
Kent	20,6	13,2	16,90	11,4	10,6	11,0	4,6	4,4	4,5
Має	20,4	7,9	14,15	10,2	11,0	10,6	4,5	4,0	4,2
Ольвія /ІС/	18,0	9,1	13,55	10,5	12,7	11,6	4,5	4,5	4,5
Розана київська /ІС/	18,0	11,4	14,70	11,4	12,0	11,7	4,4	4,2	4,3
Дарунок вчителю /ІС/	14,2	7,2	10,70	9,7	10,7	10,2	4,3	4,2	4,3
Десна/ІС/	12,5	6,1	9,30	10,2	9,8	9,9	4,4	4,5	4,5
Lambda	11,3	7,1	9,50	11,3	13,8	12,6	4,6	4,6	4,6
Русанівка (к.) /ІС/	11,9	4,7	8,30	10,3	9,6	9,9	4,6	4,5	4,5
Northeaster	11,6	6,8	9,20	11,3	13,6	12,5	4,5	4,4	4,4

Примітка: / ІС / –сорт Інституту садівництва НААН (м. Київ).

6. Урожайність і якість ягід **середніх та середньо-пізніх** сортів суниці на Подільській ДСС
у перший та другий роки плодоношення (посадка 06.05.2008 р., періодичне зрошування)

Сорт	Урожайність, т/га			Середня маса ягоди, г			Дегустаційна оцінка смаку ягід за п'ятибальною шкалою		
	2009	2010	середнє	2009	2010	середнє	2009	2010	середнє
Середньостиглі та середньо-пізні сорти									
Присвята /ІС/	23,2	12,5	17,9	11,3	13,5	12,4	4,3	4,1	4,2
Polka	24,0	10,1	17,1	10,2	9,1	9,7	4,5	4,1	4,3
Істочник /ІС/	24,6	6,1	15,4	9,4	11,4	10,4	3,9	3,9	3,9
Baunti	19,8	10,1	15,0	9,2	9,2	9,2	4,3	4,2	4,2
Jonsok	21,3	8,4	14,9	8,1	8,4	8,3	4,0	3,8	3,9
Elsanta	19,8	9,7	14,8	14,0	14,7	14,4	4,3	4,4	4,3
Фестивальна ромашка (к) /ІС/	20,9	7,0	14,0	10,1	11,4	10,8	4,1	4,0	4,1
Презент /ІС/	17,8	9,9	13,9	11,9	12,9	12,4	4,3	4,2	4,3
Senga Sengana (к)	18,8	8,4	13,6	8,42	9,9	9,2	4,1	3,8	3,9
Darselect	16,9	8,3	12,6	15,3	17,6	16,5	4,5	4,4	4,5
Alice	17,8	7,1	12,5	13,5	19,6	16,6	4,5	4,3	4,4
Korona	15,4	8,9	12,2	9,0	11,8	10,4	4,6	4,2	4,4
Сamarosa	14,7	5,4	10,0	13,2	11,4	12,3	4,4	4,2	4,3
Eros	12,7	7,6	10,0	14,8	18,8	16,8	4,4	4,2	4,3
Festival	12,6	7,4	10,0	11,1	10,2	10,6	4,3	4,1	4,2
Symphony	15,1	4,6	9,8	11,3	12,7	12,0	4,4	4,0	4,2
Pegasys	14,5	2,9	8,7	11,3	13,8	12,6	4,4	4,2	4,3
Пізні									
Pandora	22,4	6,0	14,2	10,9	11,7	11,3	4,3	4,1	4,2
Florence	21,5	5,3	13,4	14,4	18,2	16,3	4,2	4,1	4,1
Сорти нейтрального дня									
Diamant	16,0	3,3	9,7	13,2	12,7	13,0	4,1	4,1	4,1
Selva	16,7	5,8	11,0	9,6	10,0	9,8	4,0	4,0	4,0